

POSTANOWIENIE

Dnia 13 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku

o ustalenie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 13 sierpnia 2024 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 26 października 2023 r., sygn. akt III AUa 910/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 26 października 2023 r. (III AUa 910/21) zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z 24 marca 2021 r. oddalający odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku (VII U 6068/19), w punkcie pierwszym w części i stwierdził, że A. C. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą od 1 sierpnia 2018 r., w pozostałej części apelację oddalił oraz zasądził od A. C. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny podniósł, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. Sąd ubezpieczeń społecznych nie może wykroczyć poza przedmiot postępowania wyznaczony na wstępie przez przedmiot zaskarżonej decyzji, a następnie przez zakres odwołania od niej (art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.). Sąd ubezpieczeń społecznych ocenia legalność decyzji według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania. Rola kontrolna sądu koncentruje się na ocenie stanu rzeczy stanowiącego podstawę wydanej wcześniej decyzji. Zatem kwestią sporną na etapie postępowania sądowo odwoławczego było, czy odwołująca jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym od 1 marca 2015 r. do 4 lutego 2018 r. oraz od 1 sierpnia 2018 r. do 16 lipca 2019 r. (za okres zamknięty do dnia wydania zaskarżonej decyzji). W związku z powyższym podleganie przez odwołującą dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu nie było przedmiotem sporu, a żądanie apelującej w zakresie objęcia jej dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym również było w istocie żądaniem wysnutym ponad rozstrzygnięcie zaskarżonej decyzji i tym samym nie zasługiwało na uwzględnienie. Wszelkie dowody przedłożone przez odwołującą, a powstałe po 16 lipca 2019 r. lub dotyczące okresu po tej dacie, mogły mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w takim znaczeniu, że przed 16 lipca 2019 r. działalność odwołującej miała charakter zorganizowany i stały. Sąd drugiej instancji podniósł, że przy tak zakreślonej istocie sporu Sąd Okręgowy zasadniczo prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy i w przeważającej mierze dokonał trafnej oceny dowodów.

Sąd Apelacyjny nie podzielił natomiast stanowiska Sądu pierwszej instancji, iż przedłożone w sprawie faktury i rachunki zostały sporządzone wyłącznie na potrzeby niniejszego procesu oraz oceny dowodów i wniosków Sądu Okręgowego w kwestii dotyczącej prowadzenia przez odwołującą działalności gospodarczej od 1 sierpnia 2018 r. Dowody te - w ocenie Sądu Apelacyjnego - pozwalały uznać, że od 1 sierpnia 2018 r. prowadziła ona działalność gospodarczą wypełniającą ustawowe znamiona i od tej daty winna ona podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, natomiast w pozostałym zakresie ustalenia Sądu Okręgowego są prawidłowe, a ocena dowodów nie wykraczała poza

ramy logiki i doświadczenia życiowego, była wszechstronna. Sąd drugiej instancji odnosząc się do zarzutów apelacji, nawiązał m.in. do zaakcentowanej przez Sąd pierwszej instancji pozorności czynności prawnej. Przepis art. 83 ust. 1 k.c. dotyczy nieważności oświadczenia woli złożonego drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. W niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z umową o pracę, czy umową cywilnoprawną, która rodziłaby tytuł do obowiązkowego ubezpieczenia społecznego. Zarejestrowanie działalności gospodarczej jest jednostronnym oświadczeniem woli, nawet jeśli odwołująca zarejestrowała działalność gospodarczą z zamiarem jej nieprowadzenia w sposób zorganizowany, stały i zarobkowy, to sama rejestracja takiej działalności nie była czynnością pozorną w rozumieniu art. 83 k.c. Stwierdzenie, że w danym wypadku mamy do czynienia z działalnością gospodarczą, wymaga ustalenia kumulatywnego spełnienia kilku przesłanek, czyli chodzi o profesjonalny charakter, podporządkowanie regułom opłacalności i zysku lub zasadzie racjonalnego gospodarowania, działanie na własny rachunek, powtarzalność działań oraz uczestnictwo w obrocie gospodarczym (uchwała Sądu Najwyższego z 11 maja 2005 r., III CZP 11/05, LEX nr 148429).

W doktrynie wypracowano stanowisko, że do uznania określonej przedmiotowo działalności za działalność gospodarczą konieczne jest łączne zaistnienie trzech jej cech funkcjonalnych: kryterium ekonomicznej klasyfikacji działalności, zarobkowego celu działalności, sposobu wykonywania działalności gospodarczej ze względu na organizację i częstotliwość (C. Kosikowski, Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz, LexisNexis 2013). Właściwości cechujące działalność gospodarczą, które powinny występować łącznie, to działanie stałe, nieamatorskie, nieokazjonalne, z elementami organizacji, planowania i zawodowości rozumianej jako fachowość, znajomość rzeczy oraz specjalizacja (B. Gudowska, J. Strusińska-Żukowska (red.), Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, Warszawa 2011, s. 106-107). Samo przejawienie jednego z wymienionych rodzajów aktywności nie przesądza jeszcze o tym, że mamy do czynienia z działalnością gospodarczą w rozumieniu ustawowym.

Sąd Apelacyjny po zaprezentowaniu szerokiego orzecznictwa dotyczącego elementów charakterystycznych działalności gospodarczej podniósł, że poza

sporem było to, że odwołująca zarejestrowała działalność gospodarczą od 1 marca 2015 r. i zgłosiła się do ubezpieczeń społecznych, w tym do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, z maksymalną podstawą wymiaru składek. Odwołująca była wówczas w ciąży, o czym wiedziała. Okoliczność ta w realiach niniejszej sprawy miała bardzo istotne znaczenie. W związku z przeprowadzoną analizą Sąd Apelacyjny uznał, że odwołująca w okresie od 1 marca 2015 r. do 2 lutego 2018 r. nie prowadziła działalności gospodarczej w sposób stały, zorganizowany i w celach zarobkowych, a zatem w tym okresie nie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Zatem zaskarżony wyrok i poprzedzająca go decyzja w tym zakresie jest prawidłowa. Jeśli chodzi o okres od 1 sierpnia 2018 r. do czasu wydania zaskarżonej decyzji, to w ocenie Sądu Apelacyjnego odwołująca zdołała wykazać, że jej działalność w tym czasie wypełniała ustawowe znamiona działalności gospodarczej. Jako punkt wyjścia należy podkreślić, że w chwili podjęcia zawieszonych działalności gospodarczej przez odwołującą od 1 sierpnia 2018 roku, odwołująca posiadała już nowe kwalifikacje. Zdaniem Sądu Apelacyjnego działalność odwołującej była już wówczas ukierunkowana niemal w całości na świadczenie usług w zakresie doradztwa, zajęć i warsztatów z radzenia sobie samej ze stresem. Odwołująca podjęła kierunkowe studia w tej mierze, ukończyła odpowiednie szkolenie i przez kilka miesięcy podejmowała aktywność zawodową, co prawda w niewielkim wymiarze, ale jednak w tym konkretnym kierunku. Działania odwołującej od tego czasu były konsekwentne i ukierunkowane. Odwołująca zaczęła docierać do coraz szerszej grupy klientów. Działalność prowadziła w formie zajęć zarówno dla pojedynczych osób, w tym także znajomych, jak i w formie zajęć grupowych, świadczonych na rzecz innych podmiotów gospodarczych. Odwołująca jako jedna z niewielu osób w kraju świadczyła usługi we wskazanym zakresie. Zainteresowanie tym przedmiotem zaczęła wykazywać również w mediach społecznościowych, gdzie zdobywała klientów. Sekwencja wydarzeń od 1 sierpnia 2018 r. do dnia wydania zaskarżonej decyzji oraz dowody przedłożone przez odwołującą powstałe po wydaniu tejże decyzji, świadczą o przemyślanym, stopniowym i zorganizowanym wchodzeniu na rynek usług w zakresie wsparcia psychologicznego. Odwołująca w tym czasie nawiązała szereg

nowych kontaktów i współpraca z niektórymi podmiotami miała mieć charakter trwały. Ilość przedłożonych przez odwołującą faktur oraz rachunków za okres po 1 sierpnia 2018 r. świadczy o świadczeniu usług w znacznie większym rozmiarze, na rzecz większej liczby klientów. Zróźnicowanie klientów świadczy też o popycie na tego rodzaju usługi i umiejętności dotarcia przez odwołującą do potencjalnych klientów. Choć przychody odwołującej w okres po 1 sierpnia 2018 r. były niewielkie, to jednak był to początek jej działalności w nowym, głównym nurcie. Co istotne, w tym okresie wysokość składki na ubezpieczenie społeczne została zadeklarowana przez odwołującą w minimalnym wymiarze i nie można było w tym wypadku wskazać w zachowaniu odwołującej chęci uzyskania jedynie wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Odwołująca w tym czasie prowadziła już działalność w znacznie większym rozmiarze niż poprzednio i czyniła to pomimo zaawansowanej ciąży oraz urodzenia dziecka. Faktury i rachunki w tym wypadku nie budziły wątpliwości. Ceny poszczególnych usług nie wskazywały na ich sztuczne zawyżenie celem wykazania odpowiednio wysokiego dochodu. Troje świadków potwierdziło wykonanie usług przez odwołującą w zakresie wsparcia psychologicznego. Działania odwołującej miały niewątpliwie charakter profesjonalny, zostały podporządkowane regułom opłacalności i zysku. Odwołująca wykonywała działalność na własny rachunek, regularnie, stopniowo poszerzając grono klientów i liczbę świadczonych usług, jak też formę świadczenia tych usług, co uzasadniało - zdaniem Sądu Apelacyjnego - zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji odwołującej w okresie od 1 sierpnia 2018 r.

Organ rentowy wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej na mocy art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. do rozpoznania, ponieważ w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Zdaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zasadnym stało się udzielenie przez Sąd Najwyższy odpowiedzi na pytanie, czy dopuszczalne jest instrumentalne założenie działalności gospodarczej jedynie celem uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, nie zaś w celu prowadzenia zorganizowanej działalności zarobkowej, wykonywanej we własnym imieniu i w sposób ciągły, której podstawowym celem byłoby nastawienie na zysk czy też w kontekście obowiązujących przepisów prawa, w tym w szczególności art. 58 § 2 k.c. ma miejsce obejście przepisów prawa skutkujące nieważnością czynności prawnej

polegającą na założeniu działalności gospodarczej nie w celu wykonywania zorganizowanej działalności zarobkowej, wykonywanej we własnym imieniu i w sposób ciągły, lecz w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Wskazując na powyższe, pozwany wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego punktu 1 wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie w całości apelacji A. C. od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku, ewentualnie uchylenie w całości zaskarżonego punktu 1 wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej celem merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo oraz procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga okoliczność, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (postanowienia Sądu Najwyższego: z 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944; 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr

2135552; 27 października 2017 r., IV CZ 64/17, LEX nr 2408328; 29 września 2023 r., I CSK 272/23, Legalis nr 2992224). Sama rozbieżność orzecznictwa nie może uzasadniać *per se* przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bowiem to czyniłoby skargę kasacyjną niedopuszczalnym w polskim prawie instrumentem korygowania wszelkich możliwych ocen w zakresie interpretacji przepisów dokonywanej przez sądy *meriti* (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 marca 2024 r., I CSK 506/23, Legalis nr 3059152).

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie tej przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na którego tle to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych oraz na tym tle także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r., I PSK 76/22, ZNSA 2023, nr 6, s. 106). Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817; 24 czerwca 2021 r., III CSK 77/21). Przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego należy w tym kontekście rozumieć jako konieczność uzasadnienia, dlaczego rozpoznanie skargi kasacyjnej będzie służyło wspomnianemu rozwojowi prawa. Podkreślić przy tym należy, że przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może być powoływaniem okoliczności istotnych tylko w ocenie samej strony, ale muszą one

ściśle nawiązywać do przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego powinno wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości, w szczególności interpretacyjne. Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencki i prawa pozytywnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2022 r., I CSK 457/22, Legalis nr 2734712). Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, którego pozycja jest zdeterminowana przede wszystkim przez unormowanie przewidziane w Konstytucji RP (M. Zbrojewska, Rola i stanowisko prawne Sądu Najwyższego w procesie karnym, Warszawa 2014) nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147; 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883; 9 października 2019 r., II CSK 447/18; 10 marca 2022 r., I USK 322/21, Legalis nr 2737832).

Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane na podstawie okoliczności mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571; M. Manowska (w:) A. Góra-Błaszczkowska (red.), Środki zaskarżenia. System Postępowania Cywilnego. Tom 5, Warszawa 2023, s. 166 i n.), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15

października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033; 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179; 20 maja 2021 r., I CSK 84/21, Legalis nr 2590655; 22 lutego 2023 r., I CSK 3401/22, Legalis nr 2926332) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504; 31 stycznia 2024 r., II USK 475/22, Legalis nr 3044689, 31 stycznia 2024 r., III USK 123/23, Legalis nr 3044658), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Przedstawione przez stronę skarżącą zagadnienie prawne nie uzasadnia przyjęcia niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, bowiem nie przedstawiono jakichkolwiek argumentów, które mogłyby wskazywać, że sformułowane zagadnienie wywołuje jakiekolwiek wątpliwości prawne, które są na tyle istotne, aby wymagały interwencji Sądu Najwyższego, ponadto zostało ono oparte na argumentach sprzecznych z realiami niniejszej sprawy.

Jak już wspomniano, zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego oraz doktryny „istotność zagadnienia prawnego” konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Przedstawione przez skarżącego zagadnienie nie ma takiego charakteru, bowiem Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie odnosił się do wskazanego problemu, przyjmując, że podleganie ubezpieczeniom społecznym wynika nie z samego formalnego zgłoszenia prowadzenia działalności gospodarczej, lecz z jej rzeczywistego podjęcia i wykonywania. Sąd Najwyższy niejednokrotnie podkreślał, że obowiązkowi ubezpieczeń społecznych podlega osoba faktycznie prowadząca działalność gospodarczą, a więc wykonująca tę działalność, a nie osoba jedynie figurująca w ewidencji działalności gospodarczej na podstawie uzyskanego wpisu, która działalności tej nie prowadzi (postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 grudnia 2020 r., I UK 431/19, LEX nr 3224751; 29 września 2021 r., II USK 328/21, Legalis nr 2938949).

W wyroku z 9 czerwca 2021 r. (II USKP 62/21, OSNP 2022, nr 3, poz. 31) Sąd Najwyższy zajmował się także kwestią czy możliwe jest podleganie

ubezpieceniom społecznym po urlopie macierzyńskim z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w sytuacji, w której, z uwagi na chorobę, przedsiębiorca nie uczestniczy w obrocie gospodarczym, choć wykonuje działania mogące w przyszłości umożliwić mu to uczestnictwo. W orzeczeniu tym stwierdzono, że fałszywa jest teza, iż w każdym przypadku osoba mająca zarejestrowaną działalność gospodarczą, która po urlopie macierzyńskim jest niezdolna do pracy i nie prowadzi działalności gospodarczej, nie podlega ubezpieczeniom społecznym (wpływ okresu ciąży i korzystania z uprawnień związanych z macierzyństwem na podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz ubezpieczeniu chorobowemu z racji prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej, *Monitor Prawa Pracy* 2024, nr 1, s. 5; zob. też zakaz dyskryminacji ze względu na płeć przy ocenie ryzyka ubezpieczeniowego (w:) księga jubileuszowa prof. H. Szurgacza, pod red. Z. Kuboty, T. Kuczyńskiego, Warszawa 2011, s. 242).

Zapatrzywanie organu rentowego, że każdy przedsiębiorca, który stanie się niezdolny do pracy, przestaje podlegać ubezpieczeniom społecznym, pozostaje w opozycji do obowiązujących przepisów, ponieważ czym innym jest niespełnianie „immanentnych cech wymaganych dla uznania danej aktywności za działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej”, a czym innym nierealizowanie tych właściwości (zarobkowego, zorganizowanego i ciągłego charakteru działalności gospodarczej) z uwagi na występującą niezdolność do pracy. Pierwszy czynnik wiąże się z brakiem o właściwości przedmiotowe, drugi polega na „przejściowym” i „okazyjnym” niespełnianiu cech fundamentalnych, które znajduje usprawiedliwienie w aspekcie podmiotowym. Postrzeganie stanu niezdolności do pracy jako przyczyny niepodlegania ubezpieczeniom społecznym w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 ustawy systemowej jest zatem nieakceptowalne. Wykładnia przepisów musi prowadzić do efektu zapewniającego jej skuteczność, a także powinna uwzględniać „otoczenie” badanej regulacji. Skoro prawo wymaga, aby w okresie niezdolności do pracy osoba prowadząca działalność gospodarczą nie wykonywała pracy zarobkowej, pod rygorem utraty prawa do zasiłku, to brak aktywności samoistnie nie może uzasadniać niepodlegania ubezpieczeniom społecznym. Tym samym prowadzenie działalności

przez osobę niezdolną do pracy weryfikowane jest nie przez jej czyny, ale przez rzeczywisty zamiar powrotu do działalności po ustąpieniu przeszkody. W wyroku z 23 września 2020 r. (II UK 11/19, LEX nr 3224677) Sąd Najwyższy zwrócił również uwagę, że nie ma regulacji prawnej, że niezdolność do pracy, a tym bardziej długotrwała, osoby prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą jest równoznaczna z jej zaprzestaniem w prawnym rozumieniu, które ma na uwadze art. 13 pkt 4 ustawy systemowej w związku z ówczesnym art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Chodzi bowiem o trwałe zaprzestanie działalności gospodarczej, a nie tylko o temporalne ograniczenie działalności z powodu niezdolności do pracy lub ze względu na gorszy stan zdrowia.

Sąd Najwyższy w wyroku z 22 listopada 2022 r. (II USKP 238/21, Legalis nr 2923964) wyraził tezę, że zasiłek macierzyński (podobnie zasiłek chorobowy) nie jest przyczyną faktyczną ani prawną ustania tytułu ubezpieczenia, bo nie musi oznaczać zaprzestania działalności gospodarczej w rozumieniu art. 13 pkt 4 ustawy systemowej. Po zasiłku macierzyńskim (urlopie) ubezpieczona może więc wrócić do dotychczasowej pracy lub działalności. Zasiłek macierzyński nie oznacza więc ustania tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym. Wprowadzono finansowanie z budżetu państwa szczególnego okresu składkowego, za który uznaje się zasiłek macierzyński - art. 6 ust. 1 pkt 19 i art. 16 ust. 8 ustawy systemowej. Nie obciąża się więc ubezpieczonych korzystających z prawa do wydłużonego zasiłku macierzyńskiego. Chodziło przede wszystkim o lepszą sytuację dzieci i rodziców, z czym łączy się w pewnym stopniu zrównanie sytuacji ekonomicznej i prawnej ubezpieczonych. Przemawia to za utrzymaniem ubezpieczenia z tytułu działalności gospodarczej i dalszego jej prowadzenia po zakończeniu zasiłku macierzyńskiego. Czym innym jest zatem brak działalności lub pozorowanie działalności gospodarczej po zakończeniu zasiłku chorobowego, lub macierzyńskiego i czym innym jest przygotowanie do prowadzenia działalności po przerwie spowodowanej długim okresem niezdolności do pracy, lub zasiłku macierzyńskiego. Skoro prawodawca nie przyjął, że dochodzi do zaprzestania działalności gospodarczej z chwilą niezdolności do pracy i rozpoczęcia okresu zasiłku macierzyńskiego, a więc okresu wcale niekrótkiego, to jednocześnie nie ma podstaw do stwierdzenia, że po upływie tego okresu ubezpieczona rozpoczyna od nowa działalność, którą

wcześniej prowadziła przez wiele lat. W aspekcie działalności gospodarczej jako tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, czym innym jest przygotowanie do rozpoczęcia określonej działalności gospodarczej po raz pierwszy i czym innym jest przygotowanie do prowadzenia dotychczasowej działalności po przerwie spowodowanej długim okresem niezdolności do pracy.

Ponadto podkreślenia wymaga, że sposób sformułowania i uzasadnienia przez skarżącego zagadnienia prawnego wskazuje, iż nie jest to zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., lecz jest to w istocie pytanie o prawidłowość dokonania przez Sąd Apelacyjny subsumpcji ustalonego w sprawie stanu faktycznego do określonych norm prawnych. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ms]